

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet ez évi rendes közgyűlését ápril hó 10-én délelőtt 10 órakor fogja a városház nagytermében megtartani, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai azon kéréssel értesítettek, hogy a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számmal megjelenni sziveskedjenek.

Napirend.

1. Elnöki megnyitó s az igazgató választmány lemondása.
2. Titkári jelentés az egylet mult évi működéséről.
3. Pénztári jelentés és a pénztár vizsgáló bizottság jelentése.
5. Vagyon leltározó bizottság jelentése.
5. Indítvány az egyleti köztelek jövődöbéli kezelése iránt.
6. Indítvány az egylet belszervezetének reformálása iránt.
7. Indítvány egy tiszteletbeli tag megválasztása érdekében.
8. Jelentés a nagybuni birtok eladása érdekében tartott zárt ajánlati tárgyalásról.
9. A tagok netáni indítványai.
10. Egy elnök, két alelnök és 24 választ-

mányi tagnak titkos szavazattal eszközöndő megválasztása.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvártt, 1876. aprilhó 6-án tartott üléséből.

Gróf Mikó Imre,
egyleti elnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Hirdetmény.

Az erdélyi gazdasági egylet 1875. december 11-én tartott rendkívüli közgyűlése 303. jegyzőkönyvi szám alatt elhatározta, hogy az egylet tulajdonát képező nagy-búni birtokot örök áron eladóvá tegye.

A nagy-búni birtok felügyeletével megbizott intéző bizottság, vonatkozással a fenti határozatra, ezennel közhírré teszi, hogy nevezett birtok eladása czéljából **zárt ajánlati tárgyalást** fog tartani.

A venni szándékozók tiszteletteljesen felkértenek, hogy irott és pecséttel elzárt ajánlataikat legkésőbb **1876. april hó 9-ik napjának déli tizenkettedik órájáig** az erdélyi gazd. egylet titkári hivatalához benyújtani sziveskedjenek. Az ajánlatban a kinált vételár számmal és betűvel tisztán kiirva legyen, a fizetés készpénzben vagv tözsdei árfolyam szerint átveendő földtehermentesítési

kötvényekben köttetik ki, a vétel jogügylete után felmerülő állami illeték- és bélyeget a vevő tartozik hordozni.

A beérkezett ajánlatok április 9-én délután öt órakor fognak az intéző bizottság ülésében felbonthatni s az illő árt ígérő, legkedvezőbbnek talált ajánlat a másnap, április 10-én tartandó közgyűlésben elfogadás végett ajánlatni.

A fent kitett határidőn túl érkezett, vagy szóval tett ajánlatok tekintetbe nem jöhetnek.

A fizetési módok, a birtok átvételének ideje, valamint egyéb nemzeti részletek a közgyűlés kiírt helyben hagyása után közösen fognak az intéző bizottság és vevő által megállapítani.

Kelt a nagy-bűni intéző bizottság Kolozsvárt, 1876. március 27-én tartott üléséből.

Gróf Mikó Imre, s. k.
bizottsági elnök.

Gamauf Vilmos, s. k.
bizottsági jegyző.

Erdély s különösen a Székelyföld közgazdasági jelene és jövője.

A nmlgu földmívelés-, ipar- és kereskedelmiügyi min. kir. minisztérium a m. 1875 év végével megküldte erdélyi gazdasági egyletünknek szépebb lakos id. Petróczy Pál azon emlékiratát, melyet nevezett a székely kíváncsóság meggátolása érdekében szerkesztett és arra nézve véleményt kért.

Miután egy vélemény szűk keretében alig lehetett elmondani mindazt, mi e fontos ügyben elmondandó volt, miután ez életbevágó kérdés beható s önálló választ érdemelt, az egylet igazgató választmánya felkérte egyik érdemes tagtársunkat gróf Schweinitz Gyula urat, hogy indokolt javaslatot készíteni s elfogadás végett betérjeszteni sziveskedjék.

A jeles dolgozat az érdemes gróf ur eredeti szövege szerint, a „Kelet“-ben, később külön lenyomatban is megjelent. Az indokolást az igazgató választmány egyhangulag magáévá tévén, az indítványokat némileg módosította s az alább közölt szöveg szerint a nmlgu minisztériumhoz fel is terjesztette:

1. „A földmívelés, ipar és kereskedelmi minisztérium az ipar és kereskedelmi szakosztályok elkülönítésével aképpen lenne újjá szervezendő, hogy annak keretében a mezőgazdaság, erdészet és bányászat, vagy is az egész őstermelés helyet foglaljon.

2. Egy erdészeti s befásítási törvénynek mielőbbi megalkotása, illetőleg az évek óta kész javaslatnak azon-

nali tárgyalása, a körülzárt erdőrészek (Enclaven) kiküszöbölése s a legelői szolgálmánynak mindazon erdőrészekben való mellőzése, melyek újbóltás alá vonandók, végre a községi erdőknek állami felügyelet alá helyezése és a magán erdők okszerű kezelésének biztosítása.

3. Egy vízjogi törvény mielőbbi alkotása, tekintettel a hajózás, tutajozás és faszállítás védelmére.

4. Gazdasági jelzalogbankok alakulásának elősegítése kormányi uton a törvényhatóságok területe szerint.

5. Általános földmívelési törvény megalkotása.

6. Szigorú mezei rendőri törvény alkotása, melyben főleg a mezei, erdei stb. kártételek ügyében követendő eljárás lenne czélszerűen szabályozandó. Minden kárt első sorban a község előjárósága becsül meg, ha a felek evvel meg nem elégednének, a szolgabíró vagy annak delegátusa nevez ki becsüsoket, kik végérvényesen megállapítják a kárösszeget. A szolgabírói eljárás alkalmas községeiben 5—7 gazdából esküdtszék állítatik, melynek elnöke a szolgabíró vagy delegátusa, ezen esküdtszék szükség szerint 2 vagy 4 hetenként itél a bejelentett praevaricatiók felett. Az esküdtök napidíjának fedezésére a befolyt büntetés pénzeknek egy harmad része vehető igénybe, a kár vagy pénzzel, vagy munkával lesz megtérítendő.

Az esküdtszéki tagok többségének végzése dönt a vétkes vagy nem vétkes felett. Az eljárás nyilvános szóbeli, az ítélet ellen sem fellebbezésnek, sem semmiségi panasznak nincs helye. Csak ilyen eljárás mellett, midőn földbirtokos úrnokok törvényes formákhoz kötve nem léven, saját szabad meggyőződésük szerint mondhatnák ítéletet, lehet reménylenni, hogy a tulajdon biztonsága legalább némileg helyre fog állítani.

7. A székely székeknél, megyéknél és városi hatóságoknál hivatalos szolgálat- és munkaszerző irodák szerveztessenek, a munkát adó és munkát vevő törvényes oldalonban részesüljön.

8. Külön állami hivatalok által a tagosítás mielőbb fogantatandó, a birtokviszony pedig azonnal szabályozandó, még pedig olyképpen, hogy az okszerű gazdálkodás ezen alapfeltétele, mindenütt és kivétel nélkül tért nyerhessen, az eljárás által pedig azon visszas állapot mellőztessék, mely a volt földbirtokost a volt alattvalóval mintegy ellenségképpen szembeállítja. Mindezen intézkedések az erdélyi gazdasági egylet által legközelebb beadott törvényjavaslat alapján lennének fogantatandók.

9. Miután a tagosítás általános keresztülvitele előreláthatólag még huzamosabb időt fog igénybe venni, a közgazdasági hatóság által átmeneti intézkedéstől minden nem tagosított községben a földbirtok arányában az állatállománynak limitációja rendelendő el, a második évben az ugarlegelő mellőzendő s a föld szabad használata tényleg fogantatba veendő, evvel kapcsolatban a mezei utak hálózata is ideiglenesen megállapítandó lesz.

10. Az állam, ipar és mezőgazdaság érdekében a só-ára végre valahára szállítandó lesz; a nagyobb fogyas-

tás bőven fogná fedezni az árkülönbözetet, kivált miután keletre a sókereskedés nyitva áll.

11. Azon szeszégetők, kik naponta 5—8 métermázsányi czefrét dolgoznak fel, a mennyiben a pénzügyi hatóság által felügyelhetők, adókedvezményben lennének részesítendők. Ezen közepes szeszégetők a szintén nem nagy gazdaságokra nézve trágyatermelés céljából majdnem nélkülözhetlenek és azért a nagy gyárakkal szemben a lehetőségig kedvezményezendők. A kisszerű házi szeszégetők joga eltörölendő volna, mert miután üzemük nagy anyagpazarlással jár, sem okszerűen dolgozni, sem versenyezni nem képesek. Csakis a gyümölcs és szőlő törkölyből készülő pálinka égetése volna házilag is megengedhető, sőt adókedvezményben is részesítendő.

12. Tekintettel arra, hogy Erdélyben megfelelő kedvezményezés mellett a jelenleg hiányzó ipari vállalkozások nagy valószínűséggel létrejönnének, a magas kormányt sürgetően kérjük, hogy oktatás, a vállalatok és személyzetüknek nyújtandó több évi adómentesség, az állami bányákból, erdőkből stb. beszerzendő nyersanyagoknál adandó árkedvezmény által, egy szóval, minden kitelhető módon a keletkező vállalatokat és gyárakat gyámolítani sziveskedjék.

13. A dohánytermelés okszerűen kedvezményezendő, a dohány termékek ára pedig részint az állam közvetlen érdekében, részint a csempészet megakadályozása céljából leszállítandó. Kívánatos, hogy a pipa dohány vágtalanul, csomókban is árultassék, valamint az is, hogy kitűnő specziális dohány fajaink hamisítatlanul előállíttassanak és kivitel céljából minél inkább megismertessenek.

14. A gyümölcstenyésztés a gyümölcsfák védelmét célzó törvények, valamint egy, az erdélyi területen felállítandó vinczellér- és haszon kertész-képezde felállításával államilag is kedvezményezendő lesz.

15. A tenyésztésre nem alkalmas községi bikák hivatalból volnának kiheréltetendők, a nem alkalmas méneket illetőleg pedig, ha azoknak hasonló szigorral való kiheréltetését keresztül vinni nem lehetne, legalább a már fennálló rendeletek volnának foganatosítandók. Továbbá kívánatos, hogy a kanczák fedeztetés előtt vizsgáltassanak meg, hogy vajon nem birnak-e örökös hibákkal? nem alkalmasoknak talált kanczák sem a kir. fedező állomásokon, sem magánhelyeken mén alá nem bocsátandók.

16. A lovak díjazásánál kívánatos volna oda is hatni, hogy a lónak használatba nem vétele díjaztassék és pedig a következő módon:

két éves csikó, ha jól táplált, használatban teljességgel nem volt, aránylag megfelelően fejlődött, különben szabatos járással és legalább 147 cm. magassággal díjazandó;

három éves csikó, ha mindjárt hámozva volt is, de a nehéz és kimerítő munkának nyomát nem mutatja, legalább 154 cm. magassággal, szabatos járással és egyébként megfelelő fejlődéssel.

Ezen díjazott csikók mindjárt a kiállítás helyszínén a hadsereg számára lennének megvásárolandók, feltéve, hogy a tulajdonos azokat egyáltalában eladni hajlandó. A kanczákra a díjazásnál kiváló gondot kellene fordítani.

Oly vidékeken, hol a hegységek és havasok miatt a lótenyésztést üzni egyáltalában nem érdemes, a szamarak és öszvérek tenyésztésére kellene gondot fordítani.

17. Tekintettel arra, hogy Erdély főleg szarvasmarha tenyésztésre van utalva, az alkalmas bikák száma azonban mindinkább fogy, valamely állami jószágon szarvasmarha tenyésztőtelep lenne felállítandó s a szükséges apaállatok ennek tenyésztéséből kellő biztosíték és részletfizetés mellett községeknek és magánosoknak lesznek kiadandók.

18. Az országos vásárok helyei szigoruan rendszerezitendők, illetőleg minél csekélyebb számra apasztandók. A marhavásárokat illetőleg, a baromutlevek illetégmentesen volnának kiadandók s az illeték csak a tényleges eladáskor lenne lerovandó. A vészmentesség bizonyítása mindaddig, míg az erdélyi gazdasági egyesület által 1875. mártius 1-ről kelt terjedelmes kérvényében sürgetett állatorvosi szervezet foganatosítva nincs, a jelenleginél célszerűbb intézkedéssel lesz felcserélendő.

19. Tekintettel arra, hogy Erdélyben számos ásvány fordul elő, mely ipari célra használható, felette kívánatos, hogy ezen ország rész föld és ásványtani átkutatása nemcsak meg ne szakíttassék, hanem egész eréllyel még ez évben foganatba vétessék, az illető közegek utasítván, hogy figyelmüket főképpen a használható ásványokra irányozzák, kutatásaik eredményét pedig közzétegyék, a magas kormány pedig a mutatóványok kellő ismertetéséről gondoskodjék, névszerint a magas és közép iskolákat ily ásványokból álló gyűjteményekkel felszerelni sziveskedjék. A kolozsvári egyetem vegytani intézetének évi dotatiója evvel kapcsolatosan az ásványok vegykémlése céljából évenként 500 frttal emelendő, továbbá még egy segéd és két ösztöndíjas lesz alkalmazandó, annyival is inkább, mert ország részünk más illetékes intézettel, hol ezen vizsgálatok végrehajthatók volnának, nem bír; az ipari használtság pedig egyaránt függ, úgy a mennyiségtől, mint a minőségtől.

20. Tekintettel arra, hogy Erdélyben gazdasági vegykísérleti állomás nem létezik, a kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet vegytani tanszékénél egy segéd lenne alkalmazandó, a vegyi műhely felszerelése 400 frtnyi egyszer mindenkorra utalványozandó összeggel megfelelően kiegészítendő, az évi dotatió pedig 400 frttal felelendő. Ezen kísérleti állomás közvetlen tudományos kísérletekkel és mérsékelt díj mellett a mesterséges trágyák és a különféle magvak ellenőrzésével foglalkoznék.

21. Kolozsvártt ez egyetemmel kapcsolatosan bányászakadémia, valamely állami erdőbirtokon pedig, esetleg Topánfalván, egy alsóbb erdészeti iskola mielőbb felállítandó volna.

22. Tekintettel arra, hogy a Csik és Gyergyó sulyosabb nyers termékei csak úgy lesznek kivitelképesek, ha szállításuk olcsóvá tételük, az Olt és Maros szabályozandók és hajózásra alkalmassá teendők, mely szabályozás a rétöntözés vagy vízmentesítés érdekének szemmel tartásával lesz végrehajtandó, költség kiméltetés céljából pedig a szabályozási munkálatok több évre lesznek felosztandók.

23. A Maros és Olt mindazon malmai, melyek a hajókázhatást akadályozzák, eltávolítandók, és ezen malmok, melyeknek gátjai a fausztatást megnehezítik, sőt néha áradásokat is okoznak, külön malomcsatornába helyezendő át, vagy szükség esetén kisajátítandók lesznek. Az elrendelendő intézkedéseknél a szászrégeni tutajozási társulat indítványait figyelemre méltatni kérjük.

24. Oly utak építése, melyek az ország belforgalmát előmozdítják és a vasutakkal való összeköttetéseket szaporítják, foganatba veendő, mely intézkedés nemcsak a Székelyföld, hanem egész Erdélyre nézve felette szükséges. Névszerint az Apahida Szász-Régen és Szász-Lóna Topánfalva utvonalok mielőbb kiépítendő, illetőleg befejezendők, országos utvonallakká nyilvánítandók és mint ilyenek fenntartandók.

25. Ugy a keleti, mint az első erdélyi vasut vonalain, a végpontok és az egyes állomások között az erdélyi nyerstermékek szállítási tarifái leszállítandók, főleg a fa, állatok és a gabona volna e részben tekintetbe veendő; ezen tarifák megállapításánál erdélyi szakértők véleménye lesz kikérendő.

* * *

Az itt előadott indítványok legnagyobb része vagy épen nem, vagy csak nagyon csekély pénzösszeget igényel, mely e mellett számos esetben több évre is oszlanék el. A nagyméltóságú miniszterium akár saját körében, akár a többi nagyméltóságú miniszteriumok hozzájárulása, akár a törvényhozás útján a fenti kéréseknek bizonyára kellő érvényt fog szerezhetni. Mielőtt azonban már is hosszúra nyult emlékiratunkat befejeznők nem hallgathatjuk el a következőket:

Az erdélyi gazdasági egylet hosszú évek során a közzgazdaságnak majd ezen, majd másterén szakadatlanul munkálkodik, emlékiratokat készít, véleményeket ad, törvényjavaslatokat szerkeszt, a közzgazdaság fejlődése érdekében indítványokat tesz és mindezeket a magaskormányhoz felterjeszti, a nélkül, hogy a legtöbb esetben egyáltalában választ, vagy legalább érdemleges választ nyerne.

Mindezekből folyólag kérjük tiszteletteljesen a nagyméltóságú miniszteriumot és általa az egész magaskormányt, hogy egyeskedjék egyletünk működését, ha egyébként nem, már csak azokból is némi figyelemre

méltatni, mivel ezt már az egyletnek a helyi viszonyokban való tájékozottsága mondhatnók úgy kívánja, sőt más cultur-államokban minden törvényes, vagy közigazgatási rendelkezés, mely a gazdasági viszonyokat érinti, egyenesen hasonló egyletek javaslata vagy előleges szakvéleménye alapján lép életbe.

Az előadott kérés részünkről annyival is inkább jogosult, mert országgrészünk, legalább annak értelmisége, az egylettől megvárja, hogy gazdasági állapotaink hiányait felsőbb helyen nyíltan feltárja azok mellőzésére módot nyújtson vagy ajánljon, egy szóval, hogy a gazdák érdekeit lehetőleg erőlyesen képviselje sőt a legujabban fokozott adóval szemben minden lehető eszközt javaslatba hozzon, mely által a hazai őstermelés és ipar emelhető lenne.“

Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására.

Irta: Fekete Lajos.

(Folytatás.)

D. Ültetés meztelen gyökérrel.

1. Ültönczök nevelése, meztelen gyökérrel való ültetés számára.

A fennforgó viszonyok közt az ily ültönczöket magunknak kell nevelni csemete kertekben a következő módon:

Legelőször is jó talaju helyet kell e célra kiválasztani, lehető közel a beültetendő területhez; azonban ha itt ilyen nem akadna, akkor távolabb is, mert fődolog erőteljes növények nevelése. E célra legalkalmasabb a széltől, kivált északi, északnyugoti és északkeleti széltől védett, de napsugaraktól egy oldalról sem elzárt hely, mely porhanyó, televényes, de nem frissen trágyázott talajjal bir. Nagy előny, ha a csemetekert közelében víz van, hogy az ágyakat legalább a magnak kicsirázásáig, ha szükséges, öntözni lehessen.

Miután a kiszemelt hely, melynek nagysága az ültönczszükséglettől függ, az azt fenyegető veszélyeknek megfelelő kerítéssel körülvéttetett, a talajt 1—1½ lábnyi (30—50 centimeter) mélységre felásatjuk és megforgatoljuk, úgy, hogy a legjobb föld alól jöjjön. E közben a földet szorgosan átdolgoztatjuk, gyökerektől és kövektől megtisztítatjuk. A mély megdolgozás, lazítás és megforgatás azért szükséges, hogy a vezérgyökér már az első év alatt hosszúra nőjjön; különösen szükséges, ha száraz oldalak beültetése a cél. Mennél mélyebbre esik a jó föld, annál hosszabbra nő a vezér gyökér, ha a csemete kertet 3—4' (1 meter) széles ágyakra beosztottuk s ezeket tavasszal újból átgerelyeltük, zsinór után keskeny kapával egymástól

8—10" (20—25 centim.) távolságban mintegy 2" (5 centim.) szélességű sekély hornyokat huzunk; ugyanezt érzük el egy 2" (5 centim.) szélességű lécznek a porhanyó talajba való könnyű benyomása által is. A magot ezen hornyokba szórjuk s jó televényes s finom földdel legfeljebb $\frac{1}{4}$ hüvelyknyire (6 $\frac{1}{2}$ mm.) könnyen behintjük. A magot oly sűrűn kell vetni, hogy a legjobb magból 4 bécsi lat, (7 dekagramm) mintegy 10 ölnyi horonyra legyen elég. 1 font (56 dekagramm) legjobb minőségű magból mintegy 80 ölnyi hornyot vethetünk be, az az 1 grammból 2,7 metert.) vagyis bőven 13 □ ölnyi területet, melyen a hornyok egymástól 1 lábnyi távolságra esnek. Megjegyzendő, hogy ha az ültönczőket 2 éves korukban akarjuk kiültetni, akkor a magoncoknak ritkább állást biztosítunk, azaz ezen magmennyiségnek csak felét használjuk fel ugyanazon területen. Épügy fontos tekintetbe venni a magnak jóságát is, mert mennél rosszabb az, annál sűrűbben kell vetni. Ha pl. a csiráztatási kísérlet megmutatta, hogy a magnak csak 40—50 % -a csirképes, akkor két olyan sűrűn vetjük azt, mint a legjobb magot. Az elvetett magot a madarak, különösen tavasszal a pintyek, megszokták támadni, azért azt védelmezni mindaddig szükséges, míg a kiterjedő sziklevek a magburt le nem vetik. E célra jó azt csirázásig gyengén galyakkal betakarni, de ezeket idején el kell távolítani, mihelyt a növénykéek megzöldülnek. Ha a kert a szárító szelektől nincs védve, akkor a magonc-sorok közt jó a talajt helyenként friss pázsitdarabokkal fedni, földes felüket lefelé fordítva, úgy hogy minden két-két pázsittégla közt ugyanakkora hely fedetlen maradjon, s a következő horony közben azon helyek maradjanak üresen, melyek az előbbiben lerakott pázsittéglákkal szomszédosak. Ezen eljárás védi a talajt a kiszáradástól, a nélkül, hogy a légtől egészen elzárna. Az ágyakat szárazság idején öntözgetni, gyomlálás által tisztán tartani, s ha a föld megkérgesednék, a felületet vigyázatosan, könnyedén meg kell kapálgatni. Épügy szükséges a fiatal növénykéek legnagyobb ellenségei: a czimasz (pajod) és lótetű (áska) ellen irtó háborút folytatni. Ha a növények nagyon sűrűn állnak, hogy a miatt egyesek látszólag visszamaradnak a növekvésben, akkor ez utóbbiak kihuzása által azt ritkítani szükséges.

A fiatal még meg nem fásult növényeknek a forró napok annyira ártanak, hogy néha soronként elfonyadnak. Ezen úgy szoktak segíteni, hogy az ágyak közti mesgyékben 7—8 láb (2—2 met.) magas ágasokat állítanak fel, ezeket rudakkal összekötik egymással, a rudakra megint az ágyak felett botokat tesznek keresztül s ezekre gyéren fenyőgalyakat raknak, hogy a növényeket felváltva érje árnyék és napsugár. Ezt az eljárást a Mezőségen fenyőgalyak hiányában nem alkalmazhatjuk, hanem igen azt, melyet Gottlieb főerdész alkalmaz a vacsi pusztán. Ő mogyoró vagy más karókból rámát szegez össze, s erre nádszálakat köt fel ritkán spárgával. Épügy kákát is lehet használni e célra.

Ezen kereteket azután 4—5 láb magas ágasokra fekteti az ágyak felett keresztbe. Még jobb, ha az ágasok magasabbak. Ezen árnyazók csak május elejétől augusztus végéig szükségesek, de hűvösebb, borús és esős idő beálltával gyorsan le kell azokat szedni, mert különben az ugy is csekély világosság és az eső felfogása által csak ártának s a csemeték megfásulását a nyár végén és ősszel akadályozná.

2. Az ültönczők kiszedése és az ültetési helyre való szállítása.

Az ültönczők kiszedésénél nagyon vigyázni kell arra, hogy azok gyökereit meg ne sértsük és el ne szakítsuk. A szállítás legczélszerűbben a következőkép történik: A legelső ültöncz sor előtt ásóval oly mély árkot ásunk, melynek feneké valamivel mélyebben legyen, mint a növények vezérgyökereinek hegye, azután a másik oldalon az ásót az ültönczők mege (a két ültöncz sor közé) benyomva, azokat sorban földestől együtt kifordítjuk vagy kiemeljük. Így teszünk a következő sorokkal is. Az ültönczőket a földből vigyázatosan kiszedegetjük, s a gyengéket, hibásakat közülök mindjárt kivetve, a csemekertnek valamely árnyékos részébe e célra ásott árkokkába, dült helyzetben, csómonként egymás mellé rakva, gyökereiket friss földdel betakarjuk, hogy addig is, míg a kiültetési helyre vitetnének, gyökereik meg ne száradjanak. Ha az így földbe takart növényeket kissé vízzel megprecskeljük s galyakkal betakarjuk, még jobb. Ámbár oly ültönczőket, melyek már hajtani kezdenek, még jó sikerrel lehet ültetni; mindazonáltal, ha félünk, hogy a csemeték igen kihajtanának addig, míg ültetésükre kerülne a sor, akkor ki kell őket szedni és a fennebbi módon gyökereiket földbe takarni, a mi által a kihajtásban kissé visszatartanak.

Az egy-két éves ültönczőknek elszállítása nagyobb távolságokra is könnyű és olcsó. Legjobb az ültönczőket e célra nagy kosarakba el rakni koszorusan, úgy hogy a gyökerek befelé, a levelek pedig kifelé fordítva legyenek; erre jó egy vékony réteg kissé nyirkos moha s így tovább, míg a kosár megtelik. A mohát nagyon megnedvesíteni nem jó, mert az ültönczők ez által megfúlhatnének; ellenben ha kevés földet hagyunk a gyökereken, vagy ilyennel a moharétegeket is behintjük, ez hűvösebben tartja még a gyökereket. Kis távolságokra legjobb az ültönczőket háti kosárban szállítani el. Nagyobb távolságokra szekeren szállítják; még pedig kosarakban, vagy pedig nagyobb mennyiségeknél a szekér fenekét pázsit-szeletekkel s az oldalakat mohával, vagy ennek hiányában füvel vagy szalmával kirakván, az ültönczőket egyenes állásban egymás mellé rakjuk a szekér fenekére; erre rakjuk moha nélkül a második s következő rétegeket, s az egészet vízzel jól megfecskenedezve, könnyű pázsitszeletekkel betakarjuk.

(Folyt. köv.)

T A R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1876. mártius 6-án.

18. A február hó 7-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvasatván — észrevétel nélkül hitelesítettett.

10. Szabó Sámuel jelentést tesz néhai Nagy Ferencznek Tordán február 26-án végbe ment temetési ünnepélyéről — tudomásul szolgál.

20. A nagy-buni görög keleti egyház lelkészei tüzi fáért, építendő templomuk részére pedig pénzért adandó 50 szál cserfáért folyamodnak — a kérés első ágára nézve választmány elutasítólág felel, miután az eladóvá tett jószág jövődöbeli birtokosa terhére kötelezettségeket róni nem kíván, másrészt pedig a küszöbön levő erdőkiszakítás alkalmával a gör. keleti lelkészek faszükségletéről különben is gondoskodva leend. Az 50 szál cserfa eladása iránt pedig bevárando az erdősz véleménye, hogy a kívánt fa kiadható-e oly erdőterületből, mely különben is vágásra kerülne.

21. Miniszterium 1567. sz. a. tudatja, hogy tetemesen megszorított költséghitelénél fogva a szőlészeti vándortanár fizetésének fedezéséhez a folyó 1876 évre is csak 600 frttal járulhat, melyet a kolozsvári m. kir. adóhivatalnál egyidejűleg folyóvá tett — sajnos tudomásul szolgálván, miután választmány kérvényében a vándortanári állomás rendszeresítését és a vándortanár részére vasuti ingyenjegyet kért, a nmlgu miniszterium pedig ezen kérésekre nem válaszolt, határozatot, hogy a felterjesztés ezen két ágának kegyes ellátása a omlgu miniszteriumtól újból is kérelmeztessek.

21. Az erdélyi pinczeegylet részvényalírási nyilatkozatot és a gr. Teleki Gusztáv által szerkesztett felszólítást küldvén be, az egylet pártolását kéri — miután az egylet nincs azon kedvező helyzetben, hogy részvényeket vásárolhatna, tudomásul szolgál.

22. Miniszterium 2137. sz. a. tudatja, hogy egy külföldi nagy tekintélyű kereskedelmi cég által figyelmeztetve lett, hogy a Magyarországon termelt viasz gyántával és fagyuvval hamisítják, nehogy tehát ezen iparág hanyatlásnak induljon, felszólítja az egyletet, miszerint ez ügybeni nézeteit és a hamisítás esélyeinek mellözése tárgyában teendő javaslatait közölje — választmány legjobb tudomása szerint a viasz Erdélyben a termelők részéről nem hamisított, a hamisítás tehát csak a közvetlő kereskedő által történhetik, minek mellözésére egyedüli óvszerül a közvetlen bevásárlás fogna szolgálni.

23. Miniszterium 28903 ex 1875 sz. alatt felszólítja az egylet elnökét, hogy egy kormány költségen kiadandó gyümölcsészeti kézi könyvhöz szükségelt adatok beszerzésére neha ny előtte előnyösen ismert gyümölcsészt felkérjen és saját körében is ezen ügyet tanácskozás tárgyává tenni sziveskedjék — az egylet nevében adandó válasszal a gyümölcsészeti szakosztály bizatik meg, azonkívül felkéretnek a következő tagtársak: gróf Haller Ferencz, báró Bánffy Miklós, báró Kemény János és Tisza László.

24. A styriai es. k. gazdasági egylet martius 28 és 29-én tartandó közgyűlésére hívja meg egyletünket — képviselőül az ottani titkár Müller ur fog felkéretni.

26. Bécsi es. k. gazdasági egylet martius 9-én tartandó közgyűlésére hívja meg egyletünket — képviselőül tagtárs Dr. Lekisch Antal kéretik fel.

28. Kolozs-monostori igazgatóság 77 sz. alatt a téli félév vizsgarendjét tudatja s az egyletet képviselők kiküldésére kér fel — képviselőül Szabó József és Szentgyörgyi József tagtársak kéretnek fel.

29. A lötegyésztes ügyében idei 16 szám alatt felkért bizottság jelenti, hogy a gróf Schweinitz Gyula által készített munkálatot és fogarasi menes parancsnok Illiczky ezredes beküldött dolgzatát pontonként tárgyalván és megállapítván, munkáját 7 alatt benyújtja. Egyszersmint ajánlja, hogy ezen megállapodások a t. igazgató választmány által elfogadva, a földmivelés ipar és kereskedelmi, a honvédelmi m. kir. és a cs. kir. közös hadügyminiszteriumhoz terjesztessenek fel, gr. Schweinitz Gyula és Illiczky ezredes, valamint Alexandrowicz alezredes uraknak pedig jegyzőkönyvi elismerés és köszönet szavazzassék — választmány a bizottság indítványait egyhangulag elfogadva, gróf Schweinitz Gyula, Illiczky ezredes és Alexandrowicz alezredes uraknak jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavaz.

30. Királyföldi tanfelügyelőség 512 sz. a. a nagy-szebeni irgalmas nénék leánynevelde faiskolájának berendezésére néhány gyümölcsmete díjtalan átengedését kéri — 25 db különböző csemete kiadhatásra utalványozatik.

31. Az idei 14 sz. alatt felkért bizottság jelenti, hogy előki intézkedés folytán még Berde Áron, Gámon Zsigmond és Tamási János urakkal bővítettett és február 24 és 27-én tartott üléseiben behatóan tárgyalta a gr. Schweinitz Gyula ur által szerkesztett emlékiratot: „Erdély s különösen a Székelyföld közzgazdasági jelene és jövője“ melynek első részét — az általános indokolást — egyhangulag elfogadta, a második részt pedig — az indítványokat — élénk és beható eszmecsere után némileg módosította, s a kész munkát 7. alatt beterjeszti és elfogadni kéri, valamint azon határozatot is, hogy az emlékirat lehető fogantatás végett a földmivelés ipar és kereskedelmi nmlgu miniszteriumhoz, tudomás vétel végett pedig a székely egyletkez felterjesztessék. Végre kéri, hogy a jeles munka avatott és fáradhatatlan szerzőjének jegyzőkönyvi elismerés és köszönet szavazzassék — választmány bizottság indítványait egyhangulag elfogadván, Gróf Schweinitz Gyula urnak jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavaz.

32. Marosszéki főkirálybíró Böldi Gergely vonatkozással a 42 sz. átiratra tudatja, hogy a birtokszabályozás és tagosítás ügyében kidolgozott törvényjavaslatunkat személyesen nyújtotta át igazságügyminiszter ur öumlgának, ki kegyes volt megígérni, hogy a törvényjavaslatot beható tanulmányozás tárgyává tevén, a találathoz képest az ország érdekei előmozdítására közreműködni el nem mulasztandja — örvendetes tudomásul szolgál.

33. Az istvántelki földmives iskola részére 39 frt 75 kr. értékben rendelt oltógalyak árának elengedése kéretik — tekintettel az egylet kedvezőtlen anyagi helyzetére, a kérelem nem teljesíthető.

34. Néhai Nagy Ferencz tagtárs elhunytával a vagyoni leltározó és pénztárvizsgáló bizottságban egy hely megürülvén — ennek betöltésére tagtárs Tóth Zsigmond kérést fel.

36. Brassói kereskedelmi s iparkamara Erdély statisztikailag összeállított állatállományát tartalmazó füzetet küld be — tudomásul szolgál.

37. Gyümölcsészeti szakosztály tudatja, hogy elhunyt elnöke helyére idősb Bodor Pál urat választotta meg — választmány a választást egyhangulag jóvá hagyja.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

EGYVELEG.

Mély megilletődéssel közöljük a megrendítő gyászirt, hogy

id. HINTZ GYÖRGY,

az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának buzgó és érdemdús tagja, kolozsvári lutheránus első lelkész, városi képviselő s az iparos önképző- és betegsegélyző egylet elnöke

folyó április 6-án tettdús életének 68-ik évében elhunyt.

Áldás és béke lengjen a boldogultnak porain!

* Az erdélyi részek t. bortermelőit ujlag is tiszteletteljesen figyelmeztetjük, hogy a szegedi országos kiállításra szánt boraikat, a szükséges hely biztosítása céljából palackszám, fajta és évfolyam szerint az erdélyi pince-egylethez

Kolozsvárt legkésőbb április hó 20-ig bejelenteni sziveskedjenek.

* „A nemes fűz művelés“. Utasítás ültetvények alakítása s gondozására. Noetlich után saját jegyzeteivel bővítve, közli Kenessey Kálmán. Athenaeum tulajdona. Ára 60 kr. o. é. A t. közlő előadja e füzetkében az ismert német író nyomán a fűz művelésére vonatkozó adatokat, melyeket egy felette érdekes bevezetéssel egészít ki, hol Kenessey ur megozafolhatlanul bizonyítja, hogy a vesszőfonásra minő szép és nyereséges jövő vára magyar hazában. Ajánljuk említett munkát a t. érdeklődők szives figyelmébe.

* „Állatbiztosítási folyóirat“ czim alatt a budapesti „Orion“ nevű általános állatbiztosító egylet havi közlönyt ad ki, mely az egylet tagjaira nézve díjmentes, nem tagoknak évenként 1 frt 20 kr.

— Faviasz. Következő recept szerint készült faviasz igen alkalmas arra, hogy erős papirostra kenve s keskeny sávokra vágva a nemesítések bekötözésére szolgáljon: 1/2 kilogramm sárga viasz, 1/2 kilogr. fenyőgyanta, 1/4 kilogr. ürüfagyú és 1/4 kilogr. főzött (vastag) terpentín. A viaszt, gyantát és fagygyut egy edényben lanya tűzön megolvastjuk, a terpentint pedig külön edényben óvatosan parázson megmelegítjük s azután a többi tömeghez adva, azzal jól összekeverjük s ezután ezen keveréket egy hideg vízzel telt edénybe töltjük. Az így nyert viaszlagy anyagot lenolajba mártott kézzel tetszőleges nagyságu rudacsákba alakíthatjuk. (Gy. M.)

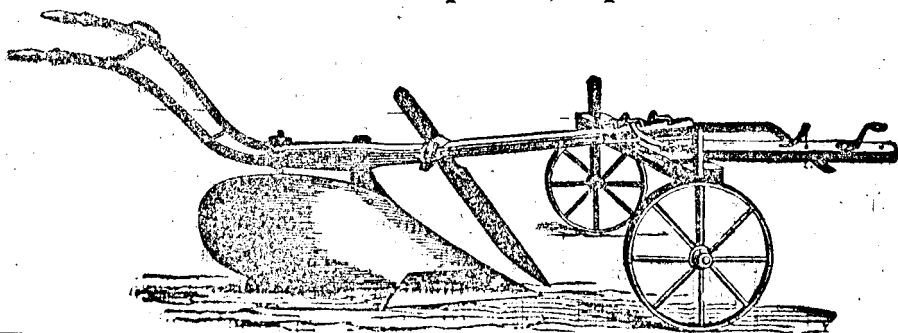
* Piaczi árainkat illetőleg megjegyezzük, hogy lapunk zártáig Beszterce és Torda újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk; — a dévai gabonaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. Kuriozumként megemlítjük, hogy a hivatalos jegyzés szerint Erzsébetvároson a tiszta buza jóval olcsóbb, mint az elegendő és a rozs, Székely-Udvarhelyt pedig egy kilogramm hús 2 frt 20 kr.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapest, Lipót-utca 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitünő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(8—26)

20,000

tiszta Riesling szőlővenyige eladó.

Ajánlom a t. ez. szőlő birtokosok figyelmébe olcsósága és kitűnő minősége miatt. Ezere helybeli indóházhoz szállítva **6 frt.** Megrendelések utánvétel is eszközölhetők

Levelek czimzendők: **Nyakas Lajos** gazdatiszt Maros-Ilye. (Első erdélyi vasútállomás.)

(15)

1-3

Jelzálogkölcsonőket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra **1000** frttól a legmagasabb összegig $5\frac{1}{4}$ -és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és **5000** frton felülieket még előnyösebb módzatok mellett gyorsan eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános

(4) (7-26)

„Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1-4 óráig)

Luczerna,
Lóhere,
Bükköny,
Takarmányrépa
Pignoletto, szirmiai, és
doutonkorn törökbuza, és
külömbféle takarmány füvek
és „Early Rose“ burgonya kapható
jutányos áron

TAUFFER FERENCZ

magkereskedésében

Kolozsvártt.

(3)

(14-52)

Piaczi árak.

A h ó t i v á s á r		Egy hectohter (=1.62 bécsi mérő)						100 Kilogramm (=178.55 bécsi font)		1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)
h e l y e	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n											
Besztercze	mart. 29.	650	550	520	—	330	—	—	180	300	26
Brassó	mart. 31.	610	480	320	350	294	280	—	—	—	36
Csik-Szereda	mart. 29.	700	562	425	375	300	400	370	137	138	30
Décs	ápril. 4.	675	675	450	—	250	225	500	140	450	28
Déva	ápril. 1.	690	550	515	465	725	330	230	145	136	32
Erzsébetváros	ápril. 1.	300	460	350	—	300	250	280	150	300	32
Gy.-Sz.-Miklós	ápril. 1.	636	570	327	320	245	345	255	80	—	32
Fogaras	mart. 31.	625	390	277	400	235	230	300	120	512	32
K-Fehérvár	ápril. 1.	680	570	450	—	330	240	400	180	300	32
Kolozsvár	ápril. 6.	650	420	370	—	240	240	260	140	360	38
M-Vasárhely	mart. 30.	542	332	330	270	200	200	300	50	345	32
Naszód	mart. 30.	730	600	300	180	300	180	400	250	125	24
Nagy-Enyed	mart. 30.	550	450	320	—	205	240	360	75	444	32
N.-Szoban	ápril. 4.	590	440	360	440	290	270	240	—	350	30
S-Sz-György	mart. 27.	610	560	350	410	290	350	520	100	240	32
Szamosújvár	ápril. 3.	720	40	397	—	270	210	300	75	450	30
Sz.-Régen	mart. 30.	577	365	322 $\frac{1}{2}$	230	218	282	215	100	320	28
Sz-Udvarhely	mart. 28.	540	400	320	—	260	300	250	100	350	220
Torda	feb. 12.	600	440	350	250	270	210	350	—	1100	32
V.-Hunyad	mart. 25.	524	400	356	—	230	246	200	100	600	36

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	széri hirdeteskör											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1 $\frac{1}{16}$ lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
2 $\frac{1}{16}$ „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
3 $\frac{1}{16}$ „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
4 $\frac{1}{16}$ „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
5 $\frac{1}{16}$ „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Meghívás. — Hirdetmény. — Erdély s különösen a Székelyföld közgazdasági jelene és jövője. — Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására. — Társalgó. — Választmányi ülés 1876. mártius 6. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.